

Όνοματεπώνυμο:

Μάθημα:

Υψη:

Επιμέλεια διαγωνίσματος:

Αξιολόγηση :

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ Ο.Π. ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Πρωταγόρας, 322a-d

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶντων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμοὺς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκῆσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνὰς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠύρετο. οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ὤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἰκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής -πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕτω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική- ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

Ζεὺς οὖν δεῖσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω; Ἐπὶ πάντας, ἔφη ὁ Ζεὺς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Α. α. Ποια ανθρώπινα επιτεύγματα περιγράφονται στο κείμενο πριν από την απόπειρα ίδρυσης πόλεων; Γιατί αυτά δεν διασφάλισαν την σωτηρία του γένους των ανθρώπων;

β. Σε ποια ενέργεια προέβη ο Δίας όταν ανησύχησε για την δυσσώνη τύχη του ανθρώπου; Ποια απάντηση έδωσε στον Ερμή ως προς τον τρόπο διανομής της *αίδου* και της *δίκης*;

Μονάδες 10

B1. Ποια είναι τα εφόδια με τα οποία ο άνθρωπος -είτε ως μεμονωμένο άτομο είτε ως διακριτό ζωικό γένος- αναπληρώνει την απουσία φυσικών εφοδίων (όλων αυτών με τα οποία εφοδιάστηκαν από τον Επμηθέα τα υπόλοιπα ζωντανά όντα) και εξασφαλίζει την επιβίωσή του;

Μονάδες 10

B2. Με ποιο τρόπο η δωρεά της *αίδου* και της *δίκης* στον κάθε άνθρωπο απαντά στην καταστροφική για το ανθρώπινο γένος έλλειψη της πολιτικής αρετής;

Μονάδες 10

B3. Επιλέξτε τη σωστή απάντηση:

1. Ποιος είπε: *ἔν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα*;

α) Ηράκλειτος, β) Σωκράτης, γ) Πλάτων, δ) Πρωταγόρας, ε) Αριστοτέλης

2. Ποια δεν είναι σωκρατική φιλοσοφική μέθοδος;

α) ειρωνεία, β) διαλεκτική, γ) μαιευτική, δ) επαγωγή, ε) διάλεξη.

3. Ποιος ήταν ένας από τους κατηγορούς του Σωκράτη στη δίκη που τον οδήγησε στο θάνατο;

α) Κριτίας, β) Χαρμίδης, γ) Μέλητος, δ) Σωφρονίσκος, ε) Αναξαγόρας

4) Η *εὐβουλία*, κατά τον Πρωταγόρα, είναι:

α) συνεχής βελτίωση του ανθρώπου,

β) ικανότητα λήψης σωστών αποφάσεων,

γ) ορθή λειτουργία της Βουλής,

δ) δυνατότητα διδασχής της αρετής, ε) ενεργητική στάση ζωής.

5) Ο Πρωταγόρας:

α) Εκθέτει τις απόψεις του με τρεις τρόπους: τον μύθο, τη διάλεξη, τον σχολιασμό ποιητικών κειμένων,

β) Ισχυρίζεται ότι η αρετή είναι έμφυτη, μη διδακτέ ανθρώπινη ιδιότητα,

γ) Αντιμετωπίζεται γελοιογραφικά από τον φιλοσοφικό του αντίπαλο, τον Πλάτωνα,

δ) Αρνείται τη σχετικότητα των φιλοσοφικών απόψεων και ασπάζεται την ύπαρξη απόλυτων ιδεών,

ε) Αποφεύγει τη χρήση λογικών επιχειρημάτων.

Μονάδες 10

B4. Να αναζητήσετε στο απόσπασμα λέξεις ομόρριζες με τις ακόλουθες: *χειροκροτώ, δέμα, εργάτης, ερμηνεία, σχέση*. Αναφέρετε ποιες διατηρούν τη σημασία τους στα Νέα Ελληνικά.

Μονάδες 10

B5. Στο παρακάτω απόσπασμα από τα *Ἠθικά Μεγάλα*, πραγματεία που αποδίδεται στον Αριστοτέλη, ο φιλόσοφος ορίζει και περιγράφει τη δικαιοσύνη. Ποια χαρακτηριστικά της δικαιοσύνης νομίζετε ότι εξυπηρετούν τη δημιουργία και συντήρηση πολιτικών κοινοτήτων όπως αυτή επιζητείται για το ανθρώπινο γένος στο μύθο του Πρωταγόρα;

Το δίκαιο στις σχέσεις με τους άλλους, λοιπόν, είναι με ένα λόγο η ισότητα, αφού το άδικο είναι η ανισότητα· διότι, όταν κάποιος κρατούν για τον εαυτό τους από μεν τα αγαθά το μεγαλύτερο μερίδιο από δε τα κακά το μικρότερο, αυτό είναι η ανισότητα, και αυτό -έτσι το βλέπουν οι άνθρωποι- είναι το να διαπράττεις ή να υφίστασαι την αδικία. Κατά συνέπεια προφανώς, εφόσον η αδικία έχει να κάνει με τις άνισες συναλλαγές, η δικαιοσύνη και το δίκαιο έχουν να κάνουν με την ισότητα στις συναλλαγές. Ωστε είναι φανερό ότι η δικαιοσύνη είναι μια μορφή μεσότητας ανάμεσα σε μια υπερβολή και μια έλλειψη· είναι το μέσο ανάμεσα στο πολύ και το λίγο. Διότι από τη μία ο άδικος, εξαιτίας του γεγονότος ότι αδικεί, απολαμβάνει περισσότερα· ο αδικούμενος από την άλλη, εξαιτίας του γεγονότος ότι αδικείται, απολαμβάνει λιγότερα. Ενώ ακριβώς το μέσον ανάμεσα στο περισσότερο και το λιγότερο είναι το δίκαιο. Και το μέσον είναι η ισότητα· συμπέρασμα: η δικαιοσύνη πρέπει να είναι η ισότητα ανάμεσα στο περισσότερο και το λιγότερο, και αντίστοιχα ο δίκαιος είναι αυτός που θέλει να έχει την ισότητα. Και η ισότητα συναντάται στις σχέσεις των ανθρώπων, και προϋποθέτει τουλάχιστον δύο όρους. Άρα, δικαιοσύνη είναι η ισότητα στις σχέσεις με τους άλλους, και δίκαιος θα είναι ένας άνθρωπος που έχει την ισότητα σε αυτές τις σχέσεις.

Μετάφραση Β. Μπετσάκος, εκδ. Ζήτρος

Μονάδες 10

Να έχετε επιτυχία !